

સુરતમાં આગનો કોપ.

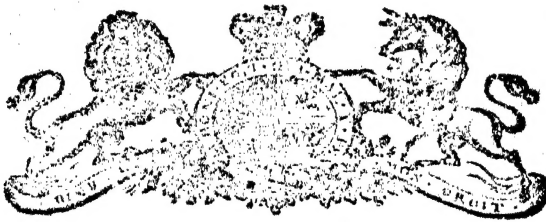
બનાવનાર.

ન. ભાઈશંકર પુરષોત્તમ. લસુંદ્રાના.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

બુ. જમનાદાસ લલુભાઈ તથા

બુ. મનસુખલાલ મગનલાલ.

અમદાવાદમાં.

પાનકોરને નાકે ધાંચીની વાડી મધ્યે

એંગ્લો વર્નાક્યુલર પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં

નથુભાઈ રતનચંદે છાપ્યો.

સંવત ૧૯૪૫. — સન ૧૮૮૯.

કીંમત ૯ પાઈ

સુરતમાં આગનો ઢાપ.

રાગ પરજ.

અગ્ની અતીશે ઉપન્યો રે બાળ્યુ સુરત શહેર,
ભડકા થયા ભય પાડતા કીધો કારમો પેર. અગ્ની

બળી ભાગેળ પુરાનપુરીરે જ્યાંછે વસ્તી અપાર,
લકડ પીઠાનાં બાળાં લાકડાં કરે લોકો પોકાર. અગ્ની.

બળીયું બળ્લર સહુ શાકનુરે વળી સરૈયા ઝોળ,
કોટી રકમ રક્ષા થઈ લાગી મોટેરી પોળ. અગ્ની.

શેહેર તણી સોભા હતી રે રૂઢુ ભારે બળ્લર,
વેપારીયો વસતા હતા હતી દુકાનો હાર. અગ્ની.

વાળ્યુ સત્યાનાથ સર્વનુંરે કીધાં રોકડા જન,
અગ્નીએ કોપ દેખાડીએ કરે લોકો રૂદન. અગ્ની.

પુરાન પુરાને પુર કરી રે લકડ પીઠાને લીધ,
સળગાવીયું સૈયદપુરા સહુ રાખોડી કીધ. અગ્ની.

બંગડીવાડ વણસાડીનેરે ઝાલ્યા બંગલા અપાર,
એક જગ્યાથી બીજે જઈ માયો સૌ કોને માર. અગ્ની

હરીપુરાને હરાવીયું રે લીધી ઘોખીની પોળ,
લવાર અને સરૈયા તણી બાળી ઉત્તમ ઝોળ. અગ્ની.

લંકાનીપેરે લાગતારે લોકો કરા અવાસ,
ચારે પાસે ફરીવળી થાય સર્વે ઉદાસ. અગ્ની.

હરી પુરાને પણ ખાઈનેરે ઝાલી સડક બળ્લર,
નવા પુરામાં નાસી ગઈ બાળી બુદ્ધેલ વાર. અગ્ની.

લીમડા એક લગાડીએરે તપ્પુ રાણી તલાવ,
એવિના અન્ય છયા સહુ થયા માદા બનાવ. અગ્ની.

સળગાવી શાકવાડી સહુરે લીધી ડબ્બર ઝોળ,

ભડકા થમા કાંશકી વાડમાં લાગી ધોખીની પોળ. અસી.
વડ ભવાનીનો જે હતો રે થયો ભખમ આવાર,
હાંગજોડ પોળ હારી ગઈ થયું જન અપાર અસી.

ઉપડી રૂને ટેકરેરે વળી બાળ્યુ છે ધાસ,
દીનશાજીનો મેહેલો થયો પળમાં વીનાસ. અસી.

નાણાવટી ઝોળ આગળેરે સળગી ઉઠી છે આજ,
ભાગા તળાવ સુધી આવીયુ ખોઈ લોકની લાજ, અસી.
આહાકાર થયો અતીરે જોઈ અસાની જાળ;
ગભરાયા સહુ જોઈને વૃદ્ધ જુવાન બાળ. અસી.

મહા કોપ થયો કળી કાળમાં જો—એ રાગ.

પ્રભુ કોપશો કર્યો ને આતે શું થયું જો,
શેહેર સુરત સરીખુ બળી ગયું જો. પ્રભુ કોપશો ટેક,
અપરાધ શો થયો છે તેહ લોકનોજો.
શાથી દીવસ દેખાડ્યો મહા કોપનો જો. પ્રભુ.

ધનવાન જે હતા તે નિર્ધન થયા જો.
હતા મંગલોલા તેહ ઉખડી ગયા જો, પ્રભુ.

મોટી હવેલી જરખા ગોખ માળીયાં જો,
ખાગ બંગાલા ને બળી ગયાં જળીયાં જો. પ્રભુ.

ચર્ચતર સુદ ઝોગણીસ પીસતાળીસમાં જો,
તીથી ખીજ વાર શોમ થઈ રીસમાં જો. પ્રભુ.

સુરત વાશી લોકનું નશીબ જાગીયુ જો,
શેહેર પુર્વ દીશા તરફથી લાગીયું જો. પ્રભુ.

મહા કોપ થકી અસી પ્રગટ થયો જો,
જોતા જોતામાં તે શહેર ફરી ગયો જો. પ્રભુ.

હંચા આકાશમાં ભડકા થયા જો,

નેધ લોકના તો હાંશ ઉડી ગયા ને.	પ્રભુ
કુટે છાતીઓ ને રડે નર નારીઓ ને.	
દેખી બળતી હવેલીઓની બારીયોજી.	પ્રભુ.
અરે દૈવ હાય હાય આને શું થશે ને,	
મારી મોટી હવેલી આ બળી જશે ને.	પ્રભુ.
કાઈ કહે મેં તો હમણાં નવું ક્યું ને,	
ભરપુર રંગ રાયથી સહુ ભર્યું ને	પ્રભુ.
કાઈ કહે માલ ભર્યો મેં તો માળમાં ને,	
નેધ દોડીને હું આવ્યો અહીં કાળમાં ને.	પ્રભુ.
એમ પોકાર કરે છે સહુ બાપડા ને,	
દેખી દવ આ અપાર આગ આપદા ને.	પ્રભુ.
વળી માનતા રાખે છે કાઈ દેવનીજે,	
રણુજોડજી મહાદેવ કેરી શેવની ને.	પ્રભુ
કાળ ભેરવનુ માન માતા જોગણી ને.	
કોઈ જઈને જગાડે શક્તિ ભોગણી ને.	પ્રભુ.
કહે વિપ્રને જમાડી દાન આપે શું ને,	
વળી કાશીએ દર્શન માટે જશું ને	પ્રભુ.
એવી માનતા માને છે બહુ નારીઓ ને,	
દોડા દોડ કરે બહુ વેપારીયો ને.	પ્રભુ
તેમ તેમ અચી રૂપતો પ્રકાશીયું ને,	
થયો કોય આ પ્રભુનો એમ ભાશીયું ને	પ્રભુ.
પોણ શેરી અને મેહલ મોટાં લાગીયા ને,	
અચી જોરથી તો બંગલા ભાગીયાને.	પ્રભુ.
પેટ કુટતાં વેપારી આવે દોડતાને,	
હાયહાય કરી ખુમ બહુ પાડતાને.	પ્રભુ.
બાળ બચ્ચાંને વીસાર્યા નીજ ધામમાંને,	
દોડ્યા લોક કરા થોડ ધણા ગામમાંને.	પ્રભુ.
અરે હાય આ જુલમ પ્રભુ શો થયોજે,	
મારોબંગલો બળરનો બળી ગયોજે.	પ્રભુ.

એમ હજારો પુરૂષ કરે વેખલાંજો,
દોડે છોકરાં માખાપ વિના એકલાંજો. પ્રભુ ૦

ઝાળ આકાશ સામી ઉડે છે વેગમાંજો,
થાય અવાજ અતિશે જાણે મેઘનોજો. પ્રભુ ૦

ચારે પાસથી સળગે છે ઘર સાગટાંજો,
ચાય માણસ અપાર ત્યાં એકઠાંજો. પ્રભુ ૦

જોઈ ત્રાસ થાપ રહ્ય ધણુ ડળવળેજો,
દેખી ખમાય નહી હવેલીયો બળેજો. પ્રભુ ૦

માલ વેપારી તણાતો બળી જાય છેજો,
મોંઘી ચીજ સહુ વાટમાં વેરાય છેજો. પ્રભુ ૦

મોટા પાટડા છે સાગ શીશમ તણાજો,
બળી જાય છે હવેલીના ઘાટ છે ઘણાજો. પ્રભુ ૦

આય હાયરે પાણીને ધુમધા—એ રાગ.

આય હાયરે કેર થયો કળી કાળમાં;
બળ્યુ શેહેર સુરત સહુ જાળમાં. આય હાયરે. ટેક

કાપ અજીએ કેવો કાઢ્યો.
મોટા બંગલા તણો ભોગ લીધો રે. આય હાયરે. ૧

રંગની હવેલી બળી જાય છે,
તેના રંગની રાખોડી સહુ થાય છે રે. આય હાયરે. ૨

ગેરી પોળને દુકાન સહુ ભારી,
જોઈ આગને રહ્યા સહુ હારી રે. આય હાયરે. ૩

કુટે નારીયો છાતી અને શીસ;
કહે કેમ રહ્યા જુગદીશ રે. આય હાયરે. ૪

માલ દુકાનના બડકા જણાય;
ઝાળ ગગન સુધી તેની જાય રે. આય હાયરે ૫

પોક મુકી વેપારી સહુ રડતા,
જોઈ અજીને ઉધા પડતા રે. આય હાયરે ૬

કરે પાંડાયા ઝાઝા પોકાગ,	ઝોય હાયરે. ૭
હવે કેમ થાશે કીરતાર રે.	
બહુ બાળકો રહે છે તહાં આતી;	ઝોય હાયરે. ૮
જોઈ આગને આંખોમાં જળ લાવી	
દેરા દેરા કરે છે બંબાવાળા,	ઝોય હાયરે. ૯
થયા ઝાળ વડે સરવે કાળા રે.	
પાણી પાણી કહીને બૂમ પાડે;	ઝોય હાયરે. ૧૦
સહુ પખાલીની બુમો પાડે રે.	
મારે બળદને દોડા દોડ કરતા;	ઝોય હાયરે. ૧૧
ઘણા ગાગર લઈ મહી ફરતા રે,	
મુનસીપાલેટીના માંણસો આવે;	ઝોય હાયરે. ૧૨
બંબાવાળાને બુમથી બોલાવે રે.	
એમ સહુજન મેલેનત કરતા;	ઝોય હાયરે. ૧૩
પણ પ્રભુ રહે નથી ધરતા રે.	
સહુ માણસો ઝોળાવવા વળગે;	ઝોય હાયરે. ૧૪
તેમ તેમ આગ બહુ સળગે રે.	
એક આલ્યુ અને બીજુ ઝાલે,	ઝોય હાયરે. ૧૫
મોટાં મકાન નીચે પાડે રે.	
બારી બારણાં કમાડ સહુ લાગે;	ઝોય હાયરે. ૧૬
મોટા પાટડા બળી બળી બાગે રે.	
ડોશીવાણીયા કંદોઈને કુમાર;	ઝોય હાયરે. ૧૭
પાડે પીટણીને રડતા મુતાર રે.	
ગાંધી કાઠીઆ ધાંચીને તંબોળી;	ઝોય હાયરે. ૧૮
રહે દરજી સોનીને બહુ કોળી રે.	
માદરપાટને રેજ બળી જાયે;	ઝોય હાયરે. ૧૯
ઘોતી જોડાને છોટ રોળાય રે.	
છાલ છીદરી ગવનના સાળુ;	ઝોય હાયરે. ૨૦
બળે સાડી જરી કામ વાળુ રે.	
ડોશી વાણીયાતો એમ હુટાયા;	

ગાંધી હાટમાં રહી ગભરાયા રે	ઝોય હાયરે. ૨૧
આવ્યુ જોતા જોતામાં ગાંધી ધેર;	ઝોય હાયરે. ૨૨
ઝાલ્યુ કરીયાણું મરી પીપેર રે.	ઝોય હાયરે. ૨૩
સુંઠ જીરૂ વલીયારી બદામ;	ઝોય હાયરે. ૨૪
ખાંડ ખારેક ખજૂર કીધા શામરે.	ઝોય હાયરે. ૨૫
તજ લરીંગ સોપારી સારી;	ઝોય હાયરે. ૨૬
નયકળને નવત્રી રૂપાળી રે.	ઝોય હાયરે. ૨૭
એમ ગાંધી અપેટયાં આગે આવી;	ઝોય હાયરે. ૨૮
પછી કાઢીઆ લીધા છે જોલાવી રે.	ઝોય હાયરે. ૨૯
દુધી રીંગણાં બટાટા કારેલાં,	ઝોય હાયરે. ૩૦
કાળુ તુરીયાં રૂડાં રમારેલાં.	ઝોય હાયરે. ૩૧
વાલ પાપડીને ધીલેડાં કેવાં,	ઝોય હાયરે. ૩૨
થયાં આગથી તે કાચલા જેવાં રે.	ઝોય હાયરે. ૩૩
તંજોળીનાં તો પાન બળી નય છે,	ઝોય હાયરે. ૩૪
માંહુથી કાચો ચુનો બભરાય છે રે.	ઝોય હાયરે. ૩૫
નાસા નાશ કરે છે મેરાઈ,	ઝોય હાયરે. ૩૬
ગજ કાતર સોઈને સાઈ રે.	ઝોય હાયરે. ૩૭
સોની ઘોળી કેરા જીવ નય,	ઝોય હાયરે. ૩૮
દેખી આગને અતી ગભરાય રે,	ઝોય હાયરે. ૩૯
શેવ મમરા ને ભજ્યાં ભજેત્રાં,	ઝોય હાયરે. ૪૦
થાય ભડકા તે તેલનાં તળેલાં રે.	ઝોય હાયરે. ૪૧
હાય હાયરે કુટે છે ઘણા છાતી,	ઝોય હાયરે. ૪૨
તેમ તેમ આગ આગળ જતીરે.	ઝોય હાયરે. ૪૩
પાણી છાંટી બંબાવાળા થાડ્યા,	ઝોય હાયરે. ૪૪
ઘણા તાપ થકી પાછા ભાગ્યા રે.	ઝોય હાયરે. ૪૫
દૈવ કોપ આતો આગ નથી ભાઈ,	ઝોય હાયરે. ૪૬
કરવા શીક્ષા સુરતને જોલાવી રે.	ઝોય હાયરે. ૪૭
થયો કેર અચાનક કેવો,	ઝોય હાયરે. ૪૮
આગળ ઉપન્યો હતો તહાં એવો રે.	ઝોય હાયરે. ૪૯

વળી રેલે તાણુ હવુ સારે,	આય હાયરે. ૩૬
થઈ આગ વળી ત્યાં અત્યારે રે,	
એમ આકૃત અનેક આવી પડતી,	આય હાયરે. ૩૭
પ્રજ્ઞ સુરત તણીને બહુ નડતી રે.	
પ્રભુ કેટલું ખમે તેહ દુઃખ,	આય હાયરે. ૩૮
નથી દીઠું જનમ માંહી સુખ રે.	
પ્રતીવર્ષે વીધન ત્યાં થાય,	આય હાયરે. ૩૯
બળે આગથી કે રેલેથી તણાયરે.	
પ્રભુ વાંક ધુનો કરો માફ,	આય હાયરે. ૪૦
અમો પુત્ર તમો મા બાપરે.	
ગોવરધનની અરજી ઊર ધરજો,	આય હાયરે. ૪૧
સુરત શહેર પર કૃપા કરજો રે.	

સુરતના લોકોને આપેલી મદદ.

દાહરો.

જામનગરના રાયજી જામ સાહેબ છે નામ.
 પાંચ હજાર આપીને કીધું ઉત્તમ કામ.
 ભાવનગરના ભુપ જે તપ્ત સીંહ મહારાજ,
 પાંચ હજાર અર્પણ કરી સાર્યું સૌનું કાજ.
 ગાંડલના મહારાજ એ ભગવતસિંહ છે ભુપ,
 એક હજાર આપી ને કીધું કામ અનુપ.
 મુંબઈના જે શેઠજી દીનશાજી છે નામ,
 આગ વેળા આગળ થઈ રૂડું કીધું કામ.
 રાવ બહાદુર ઈલકાખથી જમજીવન કહેવાય.
 શેઠ જીવો બેહેરામજી દાકતરથી ઓળખાય.
 અન વસ્ત્ર આપ્યાં અને સંતોષ્યા સહુજન;
 ઈશ્વર અવીચળ રાખજો કહું છું ધન્ય ધન્ય.

સમાપ્ત.

